

Rapport Huset Bergen AS

En redegjørelse for Huset Bergen AS: dets organisasjon, modell, og komparative effektivitet i sin tjenesteytelse

Nikolai C. Bulukin | Mastergradsstudent v./ Norges Handelshøyskole

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innledning	4
Hensikt med rapporten:	4
Sammendrag:	4
Del 1: Organisasjonsoversikt	5
1.1 - Hva er Huset Bergen AS?	5
Eierskap og samfunnsforankring:	5
De som ikke nås av andre:	5
Avlastning av faglig hjelpeapparat:	5
Fellesskapet som forutsetning for alt annet:	5
Verdier og virkning:	5
Oppsummert overordnet tjenestedefinisjon:	6
Tjenester som ikke tilbys	6
1.2 – Organisasjonens struktur og bestanddeler	7
Kjernefunksjon: Huset som base	7
Miljøvandring: Byens tillitslag	7
Natthuset: Akutt trygghet	7
Ledelse, drift og samarbeid:	8
Nøkkelpoeng: Alt bygger på kjerneplattformen	8
Del 2: Huset Bergen som del av den totale løsningen	9
2.1 - En faglig forankret modell	9
Erfaringskompetanse som relasjonell bro	9
Sosial tilhørighet og psykisk trygghet	9
Et sted som tåler tilbakefall og skaper vekst	9
Brukerstyring og eierskap	9
En alternativ inngang til livsendring	9
2.2 - Husets rolle i den totale løsningen	10
Et system som ikke når de mest utsatte	10
Huset som relasjonell inngang til systemet	10
Forebygging, stabilisering og samfunnsgevinst	10
Faglige og politiske føringer understøtter Husets rolle	10
Menneskerettigheter og alternativ til kontroll	10
En strukturell forutsetning for å lykkes	10
Del 3: Husets effektivitet og vekst	11
3.1 Utvikling i besøkstall (2024-25)	11
Månedlige trender	11
Vekst i etterspørsel og kapasitetsutnyttelse	11
Variasjoner: detaljer og sesongmønster	12
Prognose og operativ kapasitet i 2025	12
Huset og MO-sentrne i Bergen – et komparativt perspektiv	13
Utvidet perspektiv: ytterlige veksttall	14
3.2 - Kostnadseffektivitet, isolert og i komparativt perspektiv	15
Drøfting og nøkkelfunn	16
Sammenligning av kostnadseffektivitet basert kostnadsprofil fra MO-senter rapport	17
3.3 - Prosentvis skadereduksjon ift.: «Gatelagene»	18
Referanser	20

Forord

Denne rapporten er resultatet av et unikt samarbeid og en tillitserklæring. Gjennom arbeidet med Huset Bergen AS har jeg fått muligheten til å komme tett på en organisasjon som på kort tid har etablert seg som en uerstattelig del av byens rusomsorg. Det å få innpass i miljøet og ta del i fellesskapet som Huset representerer, har vært både lærerikt og inspirerende.

Som masterstudent ved Norges Handelshøyskole har jeg hatt et sjeldent hatt en slik anledning til å koble økonomisk analyse og samfunnsmessig nytte til et felt som altfor ofte beskrives i menneskelige tragedier snarere enn i systemiske løsninger. Huset viser hvordan frivillighet, erfaringskompetanse og brukerstyring kan kombineres med effektiv organisasjonsdrift, og levere dokumenterbare resultater på tvers av sosial verdi og samfunnsøkonomi.

Jeg vil rette en stor takk til ledelsen, ansatte og frivillige ved Huset for åpenheten, samtalen og den varme mottakelsen jeg har fått. Denne rapporten er ment som et bidrag til å synliggjøre deres arbeid, samtidig som det har vært en øvelse i å videreutvikle mine egne ferdigheter innen analyse og rådgivning.

Bergen, oktober 2025
Nikolai C. Bulukin

Innledning

Huset Bergen AS er en unik, brukerstyrt plattform som bygger broer mellom mennesker med langvarig rusavhengighet, psykiske helseutfordringer og utenforskap – og samfunnet som ofte svikter dem. Huset Bergen AS har siden starten blitt bygget opp av mennesker med egen erfaring fra rusmiddelavhengighet og utenforskap. Denne erfaringen er selve grunnsteinen i modellen. Organisasjonen har vist at brukerstyrt arbeid, frivillighet og gjensidig tillit skaper resultater som få andre tjenester kan levere, samtidig som dette bidrar til å avlaste nødtjenester, politi, helsevesen og andre kommunale budsjetter. Siden oppstarten i 2022 har Huset vokst fra en idé til å bli en anerkjent aktør med dokumentert effekt, samarbeid med kommune, NAV, akademia og næringsliv – og en stadig større politisk stemme for de som vanligvis står utenfor. I dag arbeider huset med å videreutvikles som en kjerneinvestering i byens felleskap og trygghet.

Hensikt med rapporten:

Hensikten med denne rapporten er å gi et umiddelbart bilde av Huset Bergen AS som organisasjon, deres aktiviteter og samfunnsmessige betydning. Denne rapporten søker derfor å redegjøre for Huset Bergen AS sin organisatoriske oppbygning, samfunnsmessige betydning, og kostnadseffektivitet.

Særlig skal analysen belyse:

- Huset Bergen sin organisatoriske oppbygning, og hva er betydningen av den helhetlige plattformen for at enkelttiltak som Natthuset, miljøvandring eller brobyggerteam skal fungere.
- Det forskningsmessige grunnlaget for Huset sine ytelser (bruker-til-bruker)
- Husets rolle i den totale løsningen, og deres evne til å nå de som ofte faller utenfor.
- Hva det koster å drive Huset, og hvordan dette sammenlignes med alternative aktører.
- De samfunnsøkonomiske gevinstene av Huset sin virksomhet, basert på Gatelagenes samfunnsregnskap som kalibreringsanker for en sensitivitetsanalyse av Husets potensielle effekt.

Sammendrag:

Sterk vekst i etterspørsel: Antall besøkende har økt markant fra 2022 til 2025, med prognose på rundt 21 000 besøk i 2025. Dette tilsvarer en tidobling på tre år. Enkeltdager har hatt opptil 190 gjester, langt over teoretisk kapasitet.

Kapasitetsutnyttelse: Huset driver i gjennomsnitt på 70–90 % av teoretisk kapasitet, men med hyppige topper på 120–160 %. Dette indikerer at tilbudet i praksis er fullt utnyttet og at behovet i målgruppen er større enn kapasiteten tillater.

Kostnadseffektivitet: Med et driftsbudsjett på ca. 7,1 millioner kroner (ekskl. husleie) leverer Huset om lag 21 000 besøk årlig. Det gir en kostnad på ca. 340 kroner per besøk, mot over 2 000 kroner per besøk i MO-senter-modellen (basert på Bergen kommune sin utredning).

Sammenligning med MO-sentrene: Huset oppnår nær samme volum som MO-Gyldenpris, men med under en tredel av årsverkene og en brøkdel av kostnadene. Dette peker på en høy grad av operasjonell effektivitet.

Samfunnsøkonomisk effekt: Selv en moderat skadereduksjon på 10–20 % av den som dokumenteres i gatelagene, gir anslåtte gevinster som overstiger Husets samlede driftskostnader.

Implikasjoner:

Huset Bergen AS fremstår, gitt det foreliggende datagrunnlaget, som et svært kostnadseffektivt supplement til MO-strukturen. MO-sentrene fyller bredere helsefaglige roller som naturlig gir høyere kostnader, men analysen viser at Huset leverer betydelig lavterskelkapasitet per krone brukt. For beslutningstakere innebærer dette at en styrking av Huset kan absorbere etterspørselsvekst raskt, skalerbart og samfunnsøkonomisk effektivt – samtidig som MO-sentrene kan konsentrere sine ressurser om oppgaver som krever helsefaglig tyngde.

Del 1: Organisasjonsoversikt

1.1 - Hva er Huset Bergen AS?

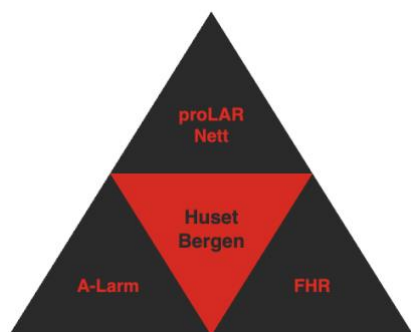
Huset Bergen AS, også kjent som «Huset», er en brukerstyrt kjerneplattform i Bergen sentrum som skaper trygghet, fellesskap og langsiktig endring for mennesker med langvarig rusavhengighet, psykiske helseutfordringer og bostedsløshet. Hele virksomheten bygger på prinsippet om «*bruker-til-bruker-støtte*»: De som selv har levd livet «utenfor» er ofte de som best når ut til andre i samme situasjon – med en tillit det offentlige hjelpeapparatet av sin natur ikke besitter.

Husets hovedmål er å være et gjensidig støttende samfunn der mennesker opplever å bli sett, respektert og verdsatt uavhengig av rus eller livssituasjon. For mange starter reisen her som gjest eller frivillig, og for noen ender det med fast jobb i Huset og deres underavdelinger. Denne trappen fra utenforskap til frivillig innsats og lønnet arbeid er selve beviset på Husets rolle som transformasjonsarena: Her går mennesker fra å stå utenfor fellesskapet til å bli en ressurs for både seg selv og samfunnet.

Som deler av Huset sitt virke, finner man aktiviteter og underavdelinger som Huset i seg selv, Natthuset, miljøvandring, brobyggerteam, Gatemagasinet = Bergen og Camp Gullfjellet. Disse og andre aktiviteter har direkte sprunget ut av Huset Bergen AS sin virksomhet og kjennskap til miljøet.

Eierskap og samfunnsforankring:

Huset Bergen AS eies av tre anerkjente brukerorganisasjoner: proLAR Nett, A-Larm og FHR. Til sammen favner de om *individ*-, *gruppe*-, *tjeneste*- og *systemnivå*. Gjennom dette eierskapet er Huset forankret både i grasrot, praksisfelt og politikkutforming. I tillegg opererer Huset på *samfunnsnivå*, gjennom aktivt arbeid ut mot næringsliv, nabolag og sivilsamfunn, og fungerer som en kobling mellom mennesker i utenforskap og samfunnet rundt.

Illustrasjon 1 - Husets eiere

De som ikke nås av andre:

Et sentralt aspekt ved Husets rolle er evnen til å nå mennesker som står helt utenfor eksisterende hjelpetilbud, ofte kalt «*hard-to-reach*»-grupper. Dette er personer som av ulike grunner har mistet eller aldri har etablert tillit til det offentlige hjelpeapparatet, og som ofte opplever både stigma og avmakt i møte med systemet. Gjennom fellesskap, fleksibilitet og relasjonell tilnærming skaper Huset arenaer der disse menneskene deltar på egne premisser.

Avlastning av faglig hjelpeapparat:

Huset tar ansvar for mange av de oppgavene som ellers krever fagpersoners tid, men som ikke nødvendigvis krever faglig kompetanse. Dette kan være praktiske støttetiltak som å følge folk til legetimer, hjelpe med bekledning, transport, eller enkel veiledning i digitale tjenester. Dette gjør at spesialister i helse- og sosialtjenester kan fristilles, og fokusere på det de er utdannet for, mens Huset fyller et rom for praktisk, mellommenneskelig støtte.

Fellesskapet som forutsetning for alt annet:

Alt av Husets arbeid springer ut fra én kjerne: møteplassen og fellesskapet. Tiltak som Natthuset, miljøvandringene og brobyggerteamet ville ikke eksistert – og ville heller ikke fungert – uten den organisatoriske kontrollen, sosiale rammen, og infrastrukturen som Huset fasiliteter. Den daglige kontakten, den trygge basen og fellesskapsfølelsen er selve fundamentet som gjør det mulig å bygge videre tiltak som både er effektive og bærekraftige.

Verdier og virkning:

Husets virksomhet er forankret i tre verdier: *menneskerettigheter*, *medborgerskap* og *brukerstyring*. Disse verdiene utgjør fundamentet for en modell som både gir umiddelbar støtte og langsiktig endring. Når en person går fra utenforskap til frivillig innsats og arbeid, genereres både menneskelig verdi og besparelser for kommunen. Færre akutte innleggelser, lavere kriminalitet, redusert behov for nødtjenester, og flere mennesker som går fra mottakere til bidragsytere.

Huset Bergen AS er derfor langt mer enn et dagtilbud – det er en struktur, en kultur og en virkemåte som bringer folk tilbake til fellesskapet på en måte ingen andre gjør.

Oppsummert overordnet tjenestedefinisjon:

Husets virksomhet kan struktureres i seks hovedkategorier av tjenesteyting:

(1) Skadereduksjon og basale behov: Tilgang til mat, varme, klær, hygiene, dusj og rent brukerstyr. Dette er grunnleggende lavterskelbehov som reduserer helserisiko og fremmer verdighet.

(2) Psykososial stabilisering og trygghet
Tilstedeværelse, felleskap og relasjonsarbeid i et miljø uten kontrollpress eller rusfrie krav. Dette gir emosjonell trygghet og struktur for personer i høy grad av utenforskap.

(3) Bruker-til-bruker oppfølging og brobygging: Oppfølging av enkeltpersoner i møte med offentlige tjenester (NAV, LAR, bolig, helse) – basert på tillit og erfaringskompetanse.

(4) Arbeidsinkludering og mestringsaktiviteter: Overgang fra gjest til frivillig, praksisdeltaker eller ansatt. Husets modell gir faktisk sysselsetting for mennesker som ellers faller utenfor arbeidsmarkedet.

(5) Oppsøkende virksomhet og bynær tilstedeværelse: Hele Husets virksomhet (inkl. bla.:

Miljøvandringer og Natthuset) finner sted i sentrum, og sørger for dialog med byens mest marginaliserte. Dette forebygger vold, overdoser og akutte hendelser.

(6) Utdanning, synlighet og systempåvirkning: Erfaringskompetanse i forskning, undervisning og debatt. Huset er også en aktør i fagutvikling og holdningsendring. Dette gjøres gjennom deltakelse på systemnivå – både nasjonalt og lokalt.

Tjenester som ikke tilbys

For at denne rapporten skal kunne være relevant i eventuelle sammenligningstilfeller må tjenester som Huset ikke tilbyr spesifikt ekskluderes, da de inngår i driften til andre aktører. Dette gjelder for eksempel:

- Brukerrom og medisinsk overvåkning
- Overdosedøgnteam med helsepersonell
- Vakthold og vektertjenester
- Institusjonelle botilbud med heldøgns bemanning
- Klinisk rusbehandling og psykiatri

Illustrasjon 2 - Husets Kjernefunksjoner, Samarbeidspartnere og Arbeidsnivåer

1.2 – Organisasjonens struktur og bestanddeler

Huset Bergen AS er bygget opp rundt en enkel, men kraftfull kjerne: En fysisk og sosial møteplass som er tilgjengelig, trygg og åpen for alle som ellers faller utenfor. Alt annet – Natthuset, miljøvandring, brobyggerne, etc. – henter sin kraft, legitimitet og organisering fra denne basen.

Modellen er flat og dynamisk. Den gir rom for medvirkning og ansvar, samtidig som den gir forutsigbarhet og tydelig retning.

Kjernefunksjon: Huset som base

Huset i Bergen sentrum er både fysisk og sosialt kjernepunkt for hele virksomheten. Her møtes mennesker som ellers faller utenfor alle systemer uten krav om rusfrihet, skjemaer eller kontroll. Dette er stedet hvor de som «står utenfor» blir en del av et fellesskap som ser dem som mennesker. Mer spesifikt tilbyr Huset tilfredsstillelse av basale behov som varme, renslighet, ernæring, mm.

Kjernen i modellen er *bruker-til-bruker-prinsippet*: Mennesker med lik bakgrunn kan snakke sammen på en måte utenforstående aldri kan kopiere. Det handler om et eget «livsspråk» – koder, erfaringer og nyanser som ikke kan læres på skolebenken. Derfor oppstår en umiddelbar tillit mellom folk i samme situasjon, samtidig som fellesskapet forsterkes over tid gjennom rutiner, gjensidig ansvar og strukturer.

Huset er ikke bare et varmt rom. Det er en plattform der folk går fra å være «brukere» til å bidra selv: som frivillig, brobygger, praksisdeltaker eller ansatt.

Den fysiske basen gjør det mulig å organisere alt annet: miljøvandring, oppsøkende arbeid, Natthuset og planlegging av langsiktige tiltak. Uten denne felles møteplassen ville ingen av delene fungere isolert.

Nøkkelroller:

- **Teamarbeidere (ansatte)** - Holder ro og struktur i lokalet, skaper trygghet, følger opp nye gjester og bidrar til praktiske gjøremål. Dette er folk med egen erfaring eller pårørende – uten unntak.
- **Frivillige** - Hjelper med alt fra matlaging til utlevering av klær, rydding, aktivitetstilbud og små reparasjoner. Mange har selv gått fra gjest til frivillig.

- **Brobyggere** - Er til stede for individuelle samtaler, veiledning og praktisk oppfølging av gjester som ber om støtte.

Miljøvandring: Byens tillitslag

Miljøvandringene er Husets forlengede arm ut i Bergen sentrum. Dette er en synlig påminnelse om at fellesskapet ikke slutter ved dørterskelen. Her møter frivillige, ansatte og brobyggere mennesker der de er: på gaten, i smugene, i parkene.

De som deltar på miljøvandring har som regel selv stått i de samme smugene, med samme historier i ryggsekken. Derfor vet de hvordan de kan nærme seg folk med respekt, humor eller taus tilstedeværelse. De rydder søppel, delet ut brukerutstyr og Nalokson, og knytter bånd til miljøet, politi, næringsdrivende, og andre gatenære tjenester for øvrig. Dette skaper en sosial regulering som ingen uniformerte vektere kan erstatte.

Miljøvandringene bygger bro mellom rusmiljøet og nærmiljøet, og viser at folk som ofte avskrives som «problemer» faktisk tar ansvar for byen de lever i.

Nøkkelroller:

- **Brobyggere** - Fanger opp enkeltpersoner som trenger mer oppfølging, kobler dem inn i Huset, Natthuset eller videre til NAV/helse.
- **Teamarbeidere (ansatte)** - Bistår frivillige, gir trygghet og støtter i utfordrende situasjoner.
- **Frivillige** - Planlegger ruter, går faste vandring, rydder, snakker med folk, bygger relasjoner.

Natthuset: Akutt trygghet

Natthuset er et tydelig eksempel på hvordan Husets modell er i stand til å tette hull i systemet raskt, pragmatisk og med respekt. Mange av byens mest sårbare sover ute, uansett vær og årstid, fordi de ikke finner trygghet eller aksept andre steder – dette grunnet manglende kommunale ordninger. Natthuset ble – i et innovativt samarbeid med Bergen kommune – etablert og pusset opp av Husets egne frivillige.

Her får mennesker en seng, varme klær, enkel mat, dusj og en prat uten betingelser. Døgnbemanning med teamarbeidere og brobyggere sikrer trygghet gjennom natten. De som trenger mer enn en varm seng får støtte til å ta de neste stegene gjennom støtte fra Huset: noen får hjelp til å søke bolig, komme i kontakt med helsevesen eller ordne opp med NAV.

Nøkkelroller:

- **Teamarbeidere (ansatte)** - Har tilsyn om natten, skaper ro, er tilgjengelige for gjester som trenger trygghet. Hver vakt inkluderer tre slike personer.
- **Brobyggere** - Fanger opp de som trenger videre hjelp, tilbyr samtaler og praktisk bistand til søknader og oppfølging.

Brobyggertjenesten: Hånd i hånd inn i systemet

Brobyggertjenesten er Husets viktigste bindeledd inn mot resten av velferdssystemet, men alltid på brukernes premisser. Mange som trenger hjelp har en lang historikk med avslag, mistillit og brutte løfter. Brobyggerne vet hva som skal til for at folk skal tørre å prøve én gang til.

Brobyggere hjelper med NAV-søknader, bolig, LAR, helsehjelp eller andre tjenester. De følger ofte fysisk med inn på møter som ellers ville blitt avlyst. De «oversetter» både systemets språk til brukerne, og brukernes behov tilbake til systemet. Det er en tillitsfunksjon ingen andre kan fylle på samme måte.

Mange har selv gått veien fra gjest til frivillig til ansatt. De gir trygghet, konkret støtte og motivasjon i en krevende prosess.

Ledelse, drift og samarbeid:

Husets daglige leder holder alt sammen: økonomi, drift, kontakt med byrådet, samarbeid med NAV, helsevesen, næringsliv, fond og legater. Lederen fungerer som bro mellom grasrota og beslutningstakere.

Organisasjonen er flat og fleksibel, uten profittinteresser. Alt går tilbake til fellesskapet. Ledelsen er tett på hverdagen, bygger tillit på lik linje med brobyggere og frivillige, og skaper forutsigbarhet og struktur. En grunnleggende faktor ved samtlige av Huset Bergen virksomhetsområder er identisk lønnsgrunnlag på tvers av arbeidsområder. Det vil si at selv om det finnes variasjon i ansettelsesprosent, vil lønnsgrunnlaget være identisk – uten unntak.

Nøkkelroller:

- **Daglig leder** - Operativ og strategisk ansvar, talsperson utad.
- **Administrasjon** - Støtter drift, rapportering og økonomi. Utføres av folk som også har en fot i miljøarbeid eller erfaringsroller, og i mange tilfeller studenter ved lokale utdanningsinstitusjoner.

Nøkkelpoeng: Alt bygger på kjerneplattformen

Ingen del av Husets virksomhet kan stå alene. Dagtilbudet (Huset), Natthuset, miljøvandringene, brobyggerteam, Gatemagasinet = Bergen, og pilotprosjektene er symbiotiske: De er gjensidig avhengige, sterkere sammen enn hver for seg, og fellesnevneren er alltid menneskene og fellesskapet som holder dem oppe.

Husets organisasjonsmodell er ikke et tradisjonelt hierarki. Det er et samspill av mennesker som bærer, utvikler og vokser sammen. Kjernen er møteplassen Huset, men det unike er at mange roller besettes av folk som tidligere var «utenfor» systemet og som nå er en ressurs, en del av løsningen og et bevis på at metoden virker.

Del 2: Huset Bergen som del av den totale løsningen

Huset Bergen AS er ikke bare en virksomhet med sosial betydning. Det er også en modell med solid faglig forankring og målbare effekter. For å forstå hvorfor Huset er en nødvendig aktør i dagens rusomsorg, må vi se nærmere på hvordan metoden virker i praksis, og hvilken rolle Huset spiller i samspillet med det offentlige hjelpeapparatet.

2.1 - En faglig forankret modell

Erfaringskompetanse som relasjonell bro

Huset Bergen AS bygger sin praksis på en gjennomarbeidet modell som kombinerer erfaringskompetanse, sosialt fellesskap og lavterskeltilgjengelighet for å møte personer med alvorlige og sammensatte rusutfordringer. I kjernen av modellen ligger forståelsen av at mange av de mest utsatte brukerne i dagens rusomsorg ikke nås gjennom eksisterende offentlige tjenester. Disse såkalte *hard-to-reach*-brukerne lever ofte med en dyp mistillit til systemet, og har gjentatte ganger opplevd svikt i offentlige tiltak. Huset representerer et alternativ hvor brukeren møtes med tillit, likeverd og frivillighet som grunnprinsipper.

En av de mest sentrale komponentene i Husets modell er bruken av erfaringskompetanse som bærebjelke i relasjonsbygging. Forskning, blant annet av Klevan et al. (2018), viser at tidligere rusavhengige som arbeider som erfaringskonsulenter evner å etablere en relasjonell kontakt med dagens brukere som ofte er utilgjengelig for fagpersonell uten slik bakgrunn. Denne kontakten skjer gjennom et felles språk og en gjenkjennelse som erfaringskonsulenter bringer inn i samhandlingen. Brukere rapporterer om å bli sett og møtt på en måte som oppleves mindre vurderende og mer menneskelig. Dette skaper rom for tillit, som igjen åpner for motivasjon, ærlighet og endringsprosesser som ellers ofte er fraværende i det formelle systemet.

Sosial tilhørighet og psykisk trygghet

Husets daglige drift er bygget opp rundt en grunnleggende anerkjennelse av menneskets behov for sosial tilhørighet. Dette er ikke kun et verdistandpunkt, men en praksisform med tydelig faglig forankring. I doktorgradsarbeidet til Blaaid (2021) dokumenteres det hvordan lavterskeltiltak med fellesskap og frivillig deltakelse bidrar til økt selvforståelse, mestring og sosial integrasjon hos personer med langvarige rusproblemer. Huset legger

til rette for slike erfaringer gjennom daglige møteplasser der brukere inviteres inn i fellesskap, og der tilstedeværelse i seg selv er nok. Ingen krav stilles for deltakelse, men strukturen og aktivitetene gir mulighet for gradvis involvering, ansvar og utvikling.

Dette gir rom for det *recovery*-litteraturen fremholder som sentralt: håp, tilhørighet og medmenneskelig støtte (Borg et al., 2017). I denne konteksten tilbyr Huset ikke bare et stabiliserende pusterom, men også en utviklingsarena hvor mennesker i pågående rus gis mulighet til å skape nye fortellinger om seg selv og sin fremtid. Som en bruker uttrykker det i kvalitative intervjuer: «Her er jeg ikke bare en rusavhengig. Her er jeg meg selv, og det er greit.»

Et sted som tåler tilbakefall og skaper vekst

En viktig styrke ved Husets modell er at den tåler tilbakefall og kaos, uten å utelukke brukeren fra fellesskapet. Dette representerer en vesentlig forskjell fra mange tradisjonelle tjenester der tilbakefall ofte utløser eksklusjon eller sanksjoner. Gjennom en inkluderende og ikke-stigmatiserende praksis blir brukeren i stedet sett som en del av et fellesskap i kontinuerlig utvikling. Dette styrker både motivasjon og selvbilde, og reduserer barrierene for å be om hjelp. Wangensteen og Hystad (2021) bekrefter denne mekanismen i sin forskning på «recovery» fire år etter rusbehandling, hvor de peker på viktigheten av langvarige, ikke-dømmende relasjoner og sosial forankring.

Brukerstyring og eierskap

Videre fungerer Huset som et praksisfelt for utvikling av brukerstyring i bred forstand. Brukere involveres i drift, aktiviteter og utvikling av tilbudet. Dette skaper en dynamisk arena hvor erfaring ikke bare verdsettes, men faktisk strukturerer tilbudet. Tjenestene blir med dette ikke bare rettet mot brukerne, men formet av dem. Denne typen eierskap og ansvarliggjøring er et kjennetegn ved vellykkede lavterskeltiltak, og gir en sosialiserende og styrkende effekt som ofte mangler i mer standardiserte tjenester.

En alternativ inngang til livsendring

Modellen som Huset representerer er dermed ikke en alternativ metode for behandling, men en alternativ inngang til livsendring. Den skaper et fundament der relasjonell trygghet, sosial tilhørighet og eksistensiell verdighet er forutsetninger for videre endringsprosesser, enten disse skjer i regi av Huset eller i samspill med annen rusomsorg. Dette er ikke

bare teori: Det er praksis, hver dag, med mennesker som ellers ville forblitt utestengt fra all hjelp.

2.2 - Husets rolle i den totale løsningen

Et system som ikke når de mest utsatte

Selv med en betydelig innsats fra det offentlige tjenesteapparatet, viser revisjoner og analyser at mange av de mest sårbare brukerne fortsatt ikke nås. Personer med samtidige rus- og psykiske lidelser (ROP-lidelser) faller ofte mellom tjenestenivåene, opplever gjentatt ekskludering og mangler reell innflytelse på egne tjenester. Riksrevisjonens rapport om helse- og velferdstjenester for ROP-gruppen (2025) peker på strukturelle svakheter i systemet: fragmentering, dårlig samhandling og fravær av lavterskeltilbud som kan bygge tillit over tid.

Huset som relasjonell inngang til systemet

Det er i dette tomrommet Huset har plassert seg som en aktør med uerstattelig funksjon. Huset lykkes der andre tjenester strever, ikke fordi det tilbyr mer spesialisert hjelp, men fordi det tilbyr en annen inngang. Miljøarbeidet og den daglige tilstedeværelsen på gateplan skaper kontaktpunkter med brukere som ikke oppsøker systemet på egen hånd. De blir ikke møtt med krav eller kartlegging, men med tilstedeværelse, gjenkjennelse og omsorg. Dette bygger relasjon over tid, og gir etter hvert mulighet til å koble på andre hjelpetiltak – i brukerens tempo, og med Husets folk som brobyggere.

Forebygging, stabilisering og samfunnsgevinst

Dette brobyggerarbeidet har også en viktig systemeffekt. Huset avlaster hjelpeapparatet ved å fange opp mennesker før de ender i akutte kriser. Erfaringer viser at flere brukere som ellers ville havnet i legevakt, akuttpsykiatri eller fengsel, i stedet får stabilitet og støtte gjennom Husets fellesskap. Dette gir ikke bare menneskelige gevinster, men også betydelige samfunnsøkonomiske besparelser. Oslo Economics (2023) sin analyse av Gatelagene dokumenterer hvordan lavterskelarenaer reduserer

bruk av kostbare tjenester og øker sjansen for arbeid, helse og sosial integrasjon. Huset deler mange av de samme kjennetegnene – frivillighet, fellesskap, struktur og brukermedvirkning – men tilbyr i tillegg et mer helhetlig støtteapparat gjennom nattåpne tilbud, arbeidstrening og tverrfaglig samspill.

Faglige og politiske føringer understøtter Husets rolle

Politiske dokumenter og kommunale strategier gir tydelig støtte for en slik integrert tilnærming. Både Helsedirektoratet og utredningen for MO-senter Sentrum påpeker behovet for samarbeid med ideelle aktører og organisasjoner med lokal tillit og brukernær kompetanse (Helsedirektoratet, 2024; Etat for psykisk helse og rustjenester, 2024). Det presiseres at slike aktører ikke skal stå på sidelinjen, men være med i utviklingen av tjenestene. Huset fyller denne rollen allerede – og er i posisjon til å styrke dette samspillet ytterligere, gitt tydeligere og mer forpliktende partnerskap.

Menneskerettigheter og alternativ til kontroll

NIMs rapport om rus og menneskerettigheter (2022) peker dessuten på at personer i aktiv rus ofte mister reell tilgang til grunnleggende rettigheter som helse og verdighet, og etterlyser frivilligbaserte, tillitsbyggende alternativer til tvang og institusjon. Huset fremstår her som en modell som svarer direkte på disse behovene. Ved å tilby deltakelse og ansvar, uten tvang eller betingelser, gir Huset et konkret alternativ til en praksis preget av eksklusjon og kontroll.

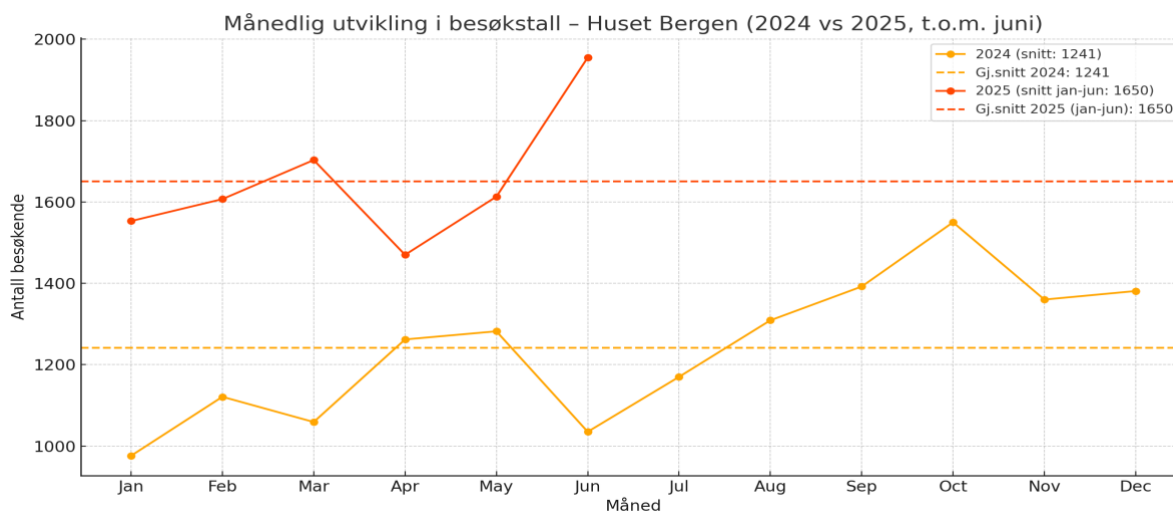
En strukturell forutsetning for å lykkes

Huset Bergen AS fremstår ikke bare som en verdifull aktør, men som en strukturell forutsetning for å lykkes med kommunens egne ambisjoner om å nå de mest utsatte. Det offentlige kan ikke alene bygge tillit i de rommene hvor tilliten allerede er brutt. Men sammen med aktører som Huset, som har nærhet, relasjonell kapital og brukerstyring i praksis, er det mulig å nå frem. Det er denne samhandlingsmodellen som må forsterkes og finansieres, om vi ønsker å lykkes med rusomsorgen i praksis, ikke bare i teori.

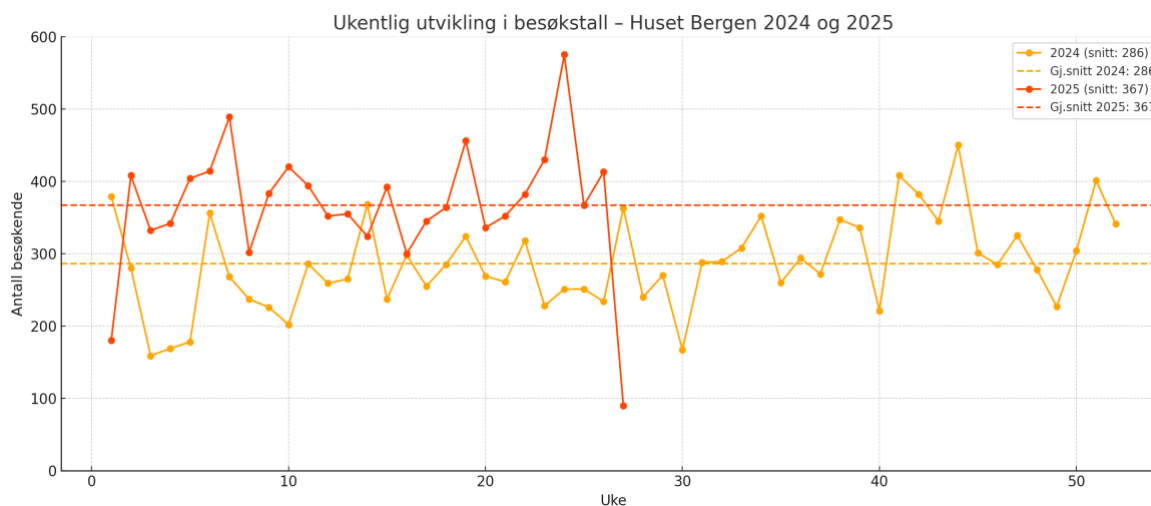
Del 3: Husets effektivitet og vekst

3.1 Utvikling i besøkstall (2024-25)

Grafene under viser hhv. månedlig og ukentlig utvikling i antall besøkende ved Huset (ikke inkl. Natthuset) basert på faktisk registrerte datoer i 2024 og t.o.m. uke 26 i 2025. De illustrerer en markant og vedvarende vekst i antall brukere.

Grafisk Illustrasjon 1 - Månedlig utvikling i besøkstall, Huset 2024 & 2025

Grafisk Illustrasjon 2 - Ukentlig utvikling i besøkstall, Huset 2024 & 2025

Månedlige trender

Den månedlige utviklingen viser tydelig hvordan 2025 ligger over 2024 i samtlige måneder hittil (jan–jun). I juni 2025 ser vi den høyeste månedsregistreringen med 1 955 besøkende. Til sammenligning lå 2024 stort sett mellom 1 000–1 400 per måned, mens 2025 stort sett ligger mellom 1 500–1 900. Dette reflekterer både den generelle

veksten og effekten av at Huset fra og med juni 2025 utvidet åpningstiden med én ekstra dag i uken (onsdag, fra 4 til 5 dager).

Vekst i etterspørsel og kapasitetsutnyttelse

Fra og med juni 2025 (uke 24) utvidet Huset åpningstiden med én ekstra ukedag (onsdager). Dette er avgjørende for å forstå svingningene i 2025:

- I flere uker har Huset hatt 180–190 brukere daglig, og i uke 24 nådde totalen hele 575 besøkende, altså et snitt på 115 besøk daglig.
- Husets teoretiske kapasitet på 120 personer per dag er fleksibel og ikke formelt fastsatt, men gir en rettesnor for forsvarlig drift.

Dette betyr at Huset i flere uker har hatt enkeltdager med en betjeningsgrad på opp mot 160%, samtidig som gjennomsnittet ligger på rundt 90%. Likevel har Huset levert et stabilt og tilgjengelig tilbud. Slik utnyttelse av kapasitet er kun mulig gjennom en effektiv, fleksibel og erfaringsbasert drift, hvor frivillighet og relasjonskompetanse står sentralt.

Variasjoner: detaljer og sesongmønster

Til tross for en tydelig veksttendens fra 2024 til 2025, oppstår det enkelte naturlige fall i besøkstallene. Disse følger i stor grad kjente sesong- og kontekstavhengige faktorer:

- **Vær og årstid:** I perioder med varmt og fint vær trekker mange av brukerne utendørs, noe som midlertidig reduserer behovet for innendørs oppholdssteder.
- **Mobilitet i målgruppen:** Et fåtall brukere forflytter seg geografisk eller mellom ulike lavterskeltilbud i byen.

Slike svingninger er normale i rusomsorgen og gir ikke uttrykk for redusert relevans. Tvert imot fremhever de fleksibiliteten i tilbudet. De ukentlige tidsseriene gjør dette tydelig, med enkelte bratte fall og påfølgende økninger, mens månedsserien bekrefter at overordnet trend er klart oppadgående.

Prognose og operativ kapasitet i 2025

Basert på registrerte besøkstall per juni 2025 og justert prognose for andre halvår.

Første halvår (uke 1–26):

- **Gjennomsnitt:** 367 besøkende per uke
- **Totalt volum:** 9 901 besøk
- **Antall åpningsdager:** 4 dager i uken
→ gjennomsnitt ca. 93 besøk per dag

Andre halvår (uke 27–52):

Etter innføringen av en femte åpningsdag (onsdag, fra uke 23), har vi sett uketopper på 575 besøk. For prognosen legger vi inn en modningseffekt på +15–20% økning i gjennomsnittlige ukentlig besøk sammenlignet med første halvår:

Basis (+15%): 422 besøk/uke = 10 964 totalt

Høyt-case (+20%): 440 besøk/uke = 11 441 totalt

Årsprognose 2025:

- **Basis:** 9 901 + 10 964 = 20 865 årstotal
- **Høyt-case:** 9 901 + 11 440 = 21 342 årstotal

Dersom uketallene stabiliserer seg nær nivået vi har sett etter uke 23 (omkring 500 per uke), kan et ekstra høyt scenario gi opp mot 23 000 besøk i 2025

Månedlig nivå:

Første halvår: ca. 1 600–1 700 besøk (mnd)

Andre halvår (kalk): ca. 1 800–2 000 besøk (mnd)

Helår (totalprognosen fordelt på 12 måneder):

Basis: ≈ 1 739 besøk (mnd)

Høyt-case: ≈ 1 779 besøk (mnd)

Ekstra høyt: ≈ 2 000 besøk (mnd)

Daglig belastning (gj.snitt for hele 2025):

- **Basis/høyt-case:** ca. 80–90 personer per dag
- **Enkeltdager:** topper på 180–190 personer

Betjeningsgrad (m/teoretisk dagskapasitet):

Gitt Husets teoretiske kapasitet på opp mot 120 personer/dag, får vi en gjennomsnittlig betjeningsgrad på ca. 70–75%. Samtidig vil de nok fortsette å se topper på 150–160%. Over tid vil besøksgraden med høy sannsynlighet kunne stige mot første halvårs gjennomsnittlige besøksessgrad (ca. 93 besøk/dag). Dette vil si en stigende trend opp mot 80% gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse.

Oppsummering av prognose og kapasitet:

Prognosen bygger på et todelt regnestykke: faktiske tall fra første halvår og en modningseffekt på +15–20% for andre halvår. Dette gir et robust estimat på totalt 20 500–21 000 besøk per år (basis/høyt-case), med et mulig toppscenario på 23 000 besøk. Månedlig nivå vil da ligge rundt 1 708–1 750 besøkende (basis/høyt-case), med et ekstra høyt scenario på nær 1 900 besøkende per måned. Dette står i tydelig kontrast til 2024 sitt totale antall besøkende på 14 897 (gj.snitt besøk/mnd ≈ 1 242, gj.snitt besøk/uke ≈ 286)

Dette innebærer at Huset i snitt ligger/vil ligge på 70–90% kapasitetsutnyttelse (målt mot 120 per dag),

men at det samtidig finnes/vil finnes en rekke enkeltdager med 120–160% av teoretisk kapasitet. Med andre ord: selv om gjennomsnittet indikerer at tilbudet «går rundt», viser toppene at Huset i praksis opererer på eller over kapasitetsgrensen i flere perioder. Dette vitner om høy effektivitet, fleksibilitet og sterk relevans i målgruppen.

Overgangen fra fire til fem åpningsdager viser at tilbudet fylles, og at behovet i målgruppen fortsatt er udekket. Den operative evnen til å håndtere opp mot 190 daglige besøkende viser at Huset kan levere langt over sin teoretiske kapasitet, og at tilbudet utgjør en kritisk bærebjelke i byens lavterskel rusomsorg.

Konklusjon: Et tilbud som møter et økende behov

Tallene peker entydig på at Huset Bergen:

- Møter et sterkt økende behov i målgruppen
- Har etablert en høy tillit og solid forankring blant brukerne
- Har en operativ gjennomføringsevne som langt overgår det teoretisk forventede, samtidig som tilbudet holdes stabilt og tilgjengelig.

Samtidig viser den nåværende utnyttelsen av kapasitet at tilbudet i snitt drives tett på kapasitetsgrensen med hyppige enkeltdager på 120–160% utnyttelse. Dette indikerer at kapasiteten reelt sett er for lav i forhold til behovet, særlig på de dagene hvor presset er størst. Således viser utviklingen med tydelighet at Huset Bergen er et sentralt ledd i rusomsorgen i Bergen, både som sosial

arena og som lavterskel inngang til hjelp. Dette bør også være et tydelig varsel til beslutningstakere om at videre styrking og kapasitetsbygging for å møte den dokumenterte og voksende etterspørselen både er nødvendig og fornuftig.

Huset og MO-sentrene i Bergen – et komparativt perspektiv

I Bergen Kommune sin rapport fra 2024 “*Utreddning om MO-senter i sentrum – Etat for psykisk helse og rustjenester*” fremkommer det en tabell med nøkkeltall for MO-sentrene i Bergen. Tallene i tabellen ekskluderer enkelte tilleggsfunksjoner, blandt annet Brukerrom og Tverrfaglig overdoseteam ved MO-Gyldenpris. Tjenestetilbudet vil med andre ord til vanlig ikke være det samme på tvers av MO-sentrene og Huset, men det er nærliggende å anta at det på generell grunnlag i tabellen.

Tabellen under er utarbeidet for å gi et tilsvarende bilde av Huset (ikke inkludert Natthuset), og presenteres side om side med tallene for MO-sentrene. MO-Eidsvåg er utelatt, ettersom dette senteret er under utfasing.

Det er viktig å merke seg at tallene for MO-sentrene er hentet som et gjennomsnitt for «siste år» (jf. kommunens rapport), mens tallene for Huset er basert på foregående analyse og prognoser. Tallene gir likevel et relevant sammenligningsgrunnlag:

	Huset	MO-Gyldenpris	MO-Nesttun	MO-Wergeland
Åpningstid	Mandag - torsdag 10.00 - 21.00 Søndag 15:00 - 21:00	Mandag - fredag 09.00 - 20.30 Lørdag - søndag 11.30 - 17.00	Mandag - fredag 09.00 - 18.00	Mandag - fredag 09.00 - 14.00
Tjenestetilbud	Dagtilbud; Brukerutstyr; Sosial arena og fellesskap; Overdoseforebygging; Matservering; Brobygging mot hjelpeapparat (NAV, helse, bolig); Frivillighet og brukerstyring; Erfaringskonsulenter integrert i driften	Helserom; Brukerutstyr; Helse- og sosialfaglig oppfølging; Overdoseforebygging; Tilkobling til hjelpeapparat; Mat, sosial arena, aktiviteter; (***)Brukerrom og Tverrfaglig overdoseteam ikke inkludert)	Helserom; Brukerutstyr; Helse- og sosialfaglig oppfølging; Overdoseforebygging; Tilkobling til hjelpeapparat; Mat, sosial arena, aktiviteter	Helserom; Helse- og sosialfaglig oppfølging; Overdoseforebygging; Tilkobling til hjelpeapparat; Mat, sosial arena, aktiviteter; Musikkterapi; Dagsverket ALF
Gj.snitt antall besøk per måned (siste år)	ca. 1 700 (Opp mot 2 000)	2 152	576	280
Gj.snitt unike brukere per måned (siste år)	220-250	521	121	62
Antall årsverk	7,5 (24 ansatte)	24,7	10,4	5,8

Tabell 1 - Sammenligning av Huset og MO-sentrene i Bergen

Sammenligningen viser at Huset, med vesentlig færre årsverk (7,5 mot 24,7 ved MO-Gyldenpris), klarer å betjene et svært høyt antall gjester (ca. 1 700–2 000 per måned mot 2 152 ved MO-Gyldenpris). Det tilsvarer at Huset med omtrent en tredel av ressursinnsatsen klarer å levere et tilbud som nærmer seg nivået til byens største MO-senter (ikke inkludert Brukerrom).

Dette vitner om høy grad av effektivitet, innovativ bruk av frivillige og erfaringskompetanse, samt et unikt sosialt fellesskap som tiltrekker seg brukere. I et politisk og samfunnsøkonomisk perspektiv underbygger dette hvor mye Huset får til med relativt beskjedne midler, og hvilken sentral rolle tilbudet spiller i den samlede lavterskel rusomsorgen i Bergen.

Utvidet perspektiv: ytterlige veksttall

Den foregående analysen har vist hvordan Huset isolert opplever en sterk og vedvarende vekst i antall besøkende, og hvordan kapasiteten til tider presses langt over det teoretiske nivået. For å sette dette i et bredere perspektiv, presenteres i tabellen under nøkkeltall for Huset Bergen AS som helhet (inkludert både Huset og Natthuset).

Tabellen dokumenterer en betydelig vekst fra 2022 til 2025 – både i antall ansatte, årsverk, frivillige timer, åpningstid og ikke minst antall besøkende gjester. Mens Huset alene viser en markant oppgang i etterspørsel, understreker helhetstillene at hele organisasjonen har vært gjennom en fase med eksplosiv utvikling.

	2025 (*PROGNOSE)	Δ (Endring)	2024	Δ (Endring)	2023	Δ (Endring)	2022
Antall ansatte	55	12%	49	145%	20	300%	5
Antall årsverk	20	31%	15,3	173%	5,60	124%	2,5
Frivillige timer	21 000*	129%	9 152	96%	4 670	45%	3 216
Åpningsdager pr. Uke	5	25%	4	33%	3	50%	2
Aktive uker	52	0%	52	0%	52	0%	52
Besøkende gjester	21 000*	42%	14 797	228%	4 505	117%	2 080
Gj.snitt besøkende pr.dag	90*	27%	71	146%	29	44%	20

Tabell 2 - Huset Bergen AS: Ytterligere veksttall (inkl. Natthuset)

Denne oversikten viser at Huset Bergen AS (altså Huset og dets underaktiviteter) på få år har:

- Mangedoblet antall ansatte og årsverk, samtidig som frivillig innsats har mer enn seksdoblet seg siden 2022.
- Utvidet åpningstiden fra 2 dager i uken i 2022 til 5 dager i 2025.
- Økt antall besøkende gjester fra 2 080 i 2022 til ca. 21 000 i 2025 (prognose), altså en tidobling på tre år.

Dette underbygger hovedfunnet fra analysen: veksten i Huset er ikke et enkeltstående fenomen, men del av en bred og vedvarende ekspansjon i hele organisasjonen. Tallene peker entydig på at behovet i målgruppen er sterkt økende, og at Huset Bergen AS fyller en stadig mer sentral rolle i byens lavterskel rusomsorg. Det er her verdt å minne om at økt arbeidskraft i dette tilfelle ikke bare representerer vekst, men også direkte samfunnsøkonomiske og markedsøkonomiske gevinster – lokalt og nasjonalt.

3.2 - Kostnadseffektivitet, isolert og i komparativt perspektiv

Formålet med denne delen av analysen er å kartlegge faktisk ressursbruk i Huset og Natthuset over to år, både nominelt og som andel av totalbudsjett. Hensikten er å synliggjøre ressursprioritering og driftsprofil, samt indikasjoner på effektivitet og bærekraft i lys av organisasjonens sosiale mål og økonomiske rammevilkår.

Tabellene under redegjør for Huset Bergen AS sin kostnadsprofil i 2024 og 2025. Tallene fra 2025 er basert på nåværende standpunkt samt hva som er forespeilet. Her er nøkkeltallene delt for å illustrere ressursprioriteringen i hhv. Huset og Natthuset isolert sett.

	År	Drifts-inntekter (u/overføring)	Lønns- kostnader	Andre drifts- kostnader	Totale drifts- kostnader	Driftsresultat (u/ overføringer)
HUSET	2024	6 588 930	3 819 924	2 467 555	6 287 479	301 451
HUSET	2025	7 965 974	5 215 611	3 042 625	8 258 236	(292 262)
NATTHUSET	2024	7 004 356	6 252 154	608 996	6 861 150	143 206
NATTHUSET	2025	9 557 988	9 245 096	577 008	9 822 104	(264 116)

Tabell 3 - Kostnadsprofil Huset Bergen AS, herunder Huset og Natthuset

	År	Lønn (%)	Andre kost. (%)	Driftsmargin
HUSET	2024	58 %	37,5 %	4,6 %
HUSET	2025	63,2 %	36,8 %	–3,7 %
NATTHUSET	2024	89,3 %	8,7 %	2,0 %
NATTHUSET	2025	96,7 %	6,0 %	–2,78%

Tabell 4 - Kostnadsprofil Huset Bergen AS, herunder Huset og Natthus

Drøfting og nøkkelfunn

Lønnskostnader som dominerende komponent:

Lønnskostnader er den klart største budsjettposten i begge enheter, spesielt i Natthuset hvor de utgjør over 96% i 2025. Dette reflekterer en modell der nesten all tjenesteproduksjon er personellbåret og relasjonsdrevet, med lavt nivå av byråkrati og administrativ overhead. Dette står i kontrast til mange tradisjonelle tjenester med høyere andel strukturelle og tekniske kostnader.

Økt driftsintensitet fra 2024 til 2025:

Både Huset og Natthuset øker sitt tjenesteomfang og utvider åpningstider i 2025, noe som forklarer veksten i lønnskostnader. Dette er en bevisst operasjonell prioritering for å møte økt etterspørsel. Samtidig er veksten i «andre driftskostnader» mer moderat, noe som indikerer høy grad av skalerbarhet i modellen.

Drift nær margin:

Organisasjonen opererer tett opp mot balansepunktet. Dette synes ikke å være et uttrykk for dårlig økonomistyring, men snarere en villet konsekvens av en organisasjon som konstant maksimerer sin sosiale innsats innenfor tilgjengelige midler. Underskuddet i 2025 (–292 262 for Huset og –264 116 for Natthuset) er basert på forventede verdier pr. juni, og kan reduseres gjennom aktivt søknadsarbeid og nye tilskudd. Det er også viktig å bemerke at vi i driftsinntekter ekskluderer overføringer av tidligere overskudd. Hensikten er å studere driftseffektiviteten per år isolert. Siden 2023 har Huset overført midler til neste år, hvilket hvis inkludert her hadde gitt positive driftsresultat i samtlige av beregningene.

Lønn som sosial investering:

En vesentlig andel av ansatte i både Huset og Natthuset har selv rusmiddelbakgrunn (pågående eller tidligere) eller er pårørende. Det betyr at lønnskostnadene i seg selv også representerer en sentral del av organisasjonens hjelpearbeid: Ved å lønne mennesker som ellers ville stått utenfor

arbeidsmarkedet reduseres behov for eksterne støtteordninger, som eksempelvis NAV. I tillegg stilles det krav til rusfrihet i arbeidstid, hvilket reduserer skadeomfang (både personlig og eksternt) og gir trygge rammer i hverdagen – en kjent forutsetning for suksessfull rehabilitering. Dette skaper en flerdimensjonal effekt: tjenesteproduksjon, samfunnsøkonomiske gevinster, og direkte markedsøkonomiske besparelser i kommunebudsjettet som følge av redusert skadeomfang og økt deltakelse i samfunnet. Det har dog vist seg å være for stor en utfordring å kvantifisere disse besparelsene på kommunebudsjettet.

Finansieringsbetinget usikkerhet:

Modellen viser høy grad av økonomisk effektivitet, men er også sårbar for usikker finansiering. Med mer forutsigbar støtte ville organisasjonen kunne planlegge og skalere med mindre risiko, og samtidig avlaste øvrige kommunale tjenester i langt større grad.

Foreløpig vurdering av kostnadseffektivitet:

Huset Bergen AS og Natthuset opererer med høy kostnadseffektivitet gitt sitt formål og sin ressursbase. De har vist evne til å øke aktivitet og oppnå sosial merverdi med relativt beskjedne midler, og gjør dette i en økonomisk struktur der hovedkostnaden (lønn) i seg selv er et virkemiddel for inkludering. Drift tett opp mot margin understreker behovet for forutsigbar, langsiktig støtte, men viser også et unikt samsvar mellom økonomisk innsats og sosial effekt.

Sammenligning av kostnadseffektivitet basert kostnadsprofil fra MO-senter rapport

Kildegrunnlag og metode

I Bergen kommune sin utredning av et nytt MO-senter i sentrum (Etat for psykisk helse og rustjenester, 2024) estimeres et årlig driftsbudsjett på 53,61 mill. kr (alternativ 2, pkt. 1.9.3). Dette omfatter dagavdeling og brukerrum, men synes å ekskludere husleie samt andre helsefaglige enheter helserom og tverrfaglig overdoseteam.

Huset Bergen hadde i 2025 et budsjett (totale driftskostnader) på 8,258 mill. kr. Når vi korrigerer for husleie (1,11 mill. kr), utgjør de reelle sammenlignbare driftskostnadene ca. 7,148 mill. kr. På denne bakgrunn kan vi sammenligne Huset med MO-sentrenes lavterskel dag- og aktivitetstilbud.

Det er viktig å understreke at tallene er hentet fra ulike kilder og budsjetter, og at det derfor kan være metodiske ulikheter. Likevel gir de et tilstrekkelig grunnlag for en sammenlignende analyse.

Komparrativ kostnadseffektivitet - Huset Bergen vs. MO-senter

Nøkkeltall	MO-senter (Alt. 2)	Huset Bergen	Forhold (MO / Huset)
Årlige kostnader (mill. kr)	53,61	7,148	7,5
Årlige besøk	25 824 (MO-Gyldenpris)	21 000	1,2
Kostnad pr. besøk (kr)	2 076	340	6,1
Besøk pr. årsverk	~1 045	2 800	0,37

Tabell 5 - Komparraktiv kostnadseffektivitet

Drøfting og implikasjoner

Analysen peker på at Huset Bergen leverer sine ytelser med en betydelig høyere kostnadseffektivitet enn de kommunale MO-sentrene. Dette skyldes nok både en enklere driftsmodell, fravær av brukerrum, og et sterkere innslag av frivillighet og erfaringskompetanse.

Samtidig eksisterer det usikkerhet rundt tallgrunnlaget da informasjonen er relativt begrenset. MO-tall er budsjett fra utredning fra Bergen kommune samt besøkelsestall fra MO-Gyldenpris, mens Husets volum er prognosebasert. Likevel er gapet så stort at rimelig variasjon (± 10 – 20 % i kost/volum) ikke endrer hovedbildet: Forskjellen er på om lag 6 ganger høyere kostnad pr. besøk i MO-modellen sammenlignet med Huset. Selv i gunstigste scenario for MO og mest pessimistiske for Huset, er forskjellen vedvarende.

Videre er det viktig å gjenta at MO-sentrene har en bredere oppgaveportefølje, særlig på det helsefaglige området. Sammenligningen gjelder derfor primært lavterskeldelen av virksomheten (inkl. Brukerrom). Innenfor dette segmentet, selv om Huset ikke tilbyr Brukerrom, indikerer tallene at Huset gir flere besøk og høyere betjeningsgrad pr. krone.

Det synes imidlertid svært usannsynlig at det betraktelige gapet utelukkende kan forklares av forskjeller i tjenestemiks. Brukerrommet (som Huset ikke tilbyr) representerer riktignok en kostnad, men selv generøse anslag for dette vil trolig ikke lukke et gap på over 40 mill. kr årlig.

Konklusjon

Basert på tilgjengelig datagrunnlag fremstår Huset Bergen som et svært kostnadseffektivt supplement til MO-strukturen i Bergen. Selv med rom for usikkerhet i tallene tegner analysen et konsistent bilde: Huset leverer betydelig kapasitet per krone brukt, og driver med en dokumentert betjeningsgrad som i flere perioder overstiger MO-sentrene.

Huset leverer et sammenlignbart dagtilbud til en brøkdel av kostnaden, samtidig som fleksibilitet, frivillighet og brukerstyring er integrert i modellen. MO-sentrene ivaretar på sin side bredere helsefaglige oppgaver som naturlig medfører høyere kostnader. Dette betyr at resultatene ikke nødvendigvis peker på ineffektivitet i MO-strukturen, men heller på at Huset, gitt sin rolle og organisasjonsmodell, fremstår som ekstraordinært effektiv i forhold til ressursbruk.

For beslutningstakere er implikasjonen klar: En styrking av Huset gir mulighet til å møte økende etterspørsel i rusomsorgen raskt, skalerbart og med høy samfunnsøkonomisk effekt, samtidig som MO-sentrene frigjøres til å konsentrere sine ressurser om oppgaver med helsefaglig tyngde.

3.3 - Prosentvis skadereduksjon ift.: «Gatelagene»

Metode og kalibrering mot Gatelagene

Oslo Economics (2023) dokumenterer at gatelagsmodellen utløser betydelige samfunnsøkonomiske gevinster, estimert til over 430 millioner kroner årlig. Gevinstene fordeler seg på forbedret helse og økt levealder, reduserte helse- og rustjenestekostnader, økt verdiskaping gjennom arbeid og utdanning, samt reduserte kostnader i politi, domstoler og kriminalomsorg. Selv om Huset og Gatelagene er ulike tiltak, er de basert på beslektede virkningsmekanismer: lavterskeltilbud, struktur, fellesskap, rusfrie arenaer og brobygging inn i systemet. Huset har i tillegg et særskilt element ved at organisasjonen sysselsetter personer med egen brukererfaring, som samtidig må være rusfrie i arbeidstiden. Dette gir både direkte individuell skadereduksjon og en multiplikatoreffekt gjennom

rollemodeller og tillitsbygging. Det er derfor rimelig å bruke Gatelagenes samfunnsregnskap som kalibreringsanker for en sensitivitetsanalyse av Husets potensielle samfunnsøkonomiske effekt.

Datagrunnlag

Huset har i gjennomsnitt 220–250 unike gjester per måned. Summert over et helt år blir dette høyere, men fordi mange av de samme gjestene vender tilbake måned etter måned, er det nødvendig å unngå dobbelttelling. En realistisk kjernegruppe med jevnlig eksponering for Husets tjenester anslås derfor til om lag 300 personer. I tillegg kommer 55 ansatte, som utgjør en særskilt gruppe med høyere grad av rusfrihet, struktur og stabilitet enn gjestene.

Antakelser og beregning

Basert på Oslo Economics' beregninger tilsvarende samfunnsgevinsten per deltaker mellom 0,29 og 0,54 millioner kroner årlig, med et midtpunkt på 0,36 millioner. Denne verdien multipliseres med kjernegruppen og de ansatte, og justeres for ulike nivåer av skadereduksjon i sensitivitetsanalysen. For eksempel gir $300 \text{ gjester} \times 0,29 \text{ mill. kr} \times 5 \% = 4,35$ millioner kroner. Når vi legger til tilsvarende beregning for de ansatte, fremkommer totalsummene i tabellen under:

REDUKSJON I SKADEOMFANG	GJESTER: LAV	GJESTER : MIDT	GJESTER: HØY	ANSATTE : LAV	ANSATTE : MIDT	ANSATTE : HØY	SUM (MIDT- SCENARIO)
5%	4,35M	5,40M	8,10M	0,80M	0,99M	1,49M	6,39M
10%	8,70M	10,80M	16,20M	1,60M	1,98M	2,97M	12,78M
15%	13,05M	16,20M	24,30M	2,39M	2,97M	4,46M	19,17M
20%	17,40M	21,60M	32,40M	3,19M	3,96M	5,94M	25,56M
30%	26,10M	32,40M	48,60M	4,79M	5,94M	8,91M	38,34M

Tabell 6 - Sensitivitetsanalyse samfunnsøkonomisk gevinst

Drøfting av funn

Resultatene viser at selv en beskjeden reduksjon i skadeomfang på 5–10 prosent av effekten Gatelagene får til, gir årlige samfunnsgevinster i størrelsesorden 6–13 millioner kroner. Ved høyere reduksjonsnivåer på 20–30 prosent, noe som er plausibelt særlig for ansatte gitt de strukturelle rammevilkårene og rusfrihetskravet, stiger den årlige gevinsten til mellom 25 og 38 millioner kroner. Tabellen illustrerer tydelig at effekten vokser bratt med økende skadereduksjon. Ved identisk effekt (100% av Gatelagene sin skadereduksjon) vil den årlige effekten nærme seg 128 millioner kroner.

Ansatte som nøkkel til multiplikatoreffekter

Det er særlig verd å merke seg at de ansatte utgjør en stabil gruppe med høy grad av rusfri eksponering, struktur og mestring. Dette bidrar ikke bare til egen skadereduksjon, men fungerer som en modell for gjestene. De ansattes effekt bør derfor ses på som en multiplikator, hvor gevinsten ikke bare gjelder individene selv, men også indirekte forsterker effekten på gjestene og organisasjonen som helhet. Dette kan dog ikke kvantifiseres.

Implikasjoner for samfunnsøkonomi og politikk

Sett opp mot Huset Bergen AS samlede budsjetttrammer (inkludert alle avdelinger) på rundt 18 millioner kroner i 2025, innebærer dette at selv konservative anslag på samfunnsgevinst overstiger kostnadene betydelig. Ved 20 prosent skadereduksjon i midtscenariotet skapes en samfunnsøkonomisk gevinst på 25,5 millioner kroner årlig, altså en avkastning på over 40 prosent på offentlige investeringer i Huset. Ved 30 prosent

reduksjon nærmer netto gevinster seg det dobbelte av driftskostnadene.

Dette underbygger konklusjonen: Huset Bergen AS fremstår som en av de mest kostnadseffektive investeringene kommunen kan gjøre innen rusomsorg. Samtidig må det ettertrykkelig poengteres at avkastningen det her er snakk om vil gjøre utslag som teoretiske samfunnsøkonomiske gevinster – på nasjonalt nivå. Det vil si at selv om man vil oppleve effekt lokalt (Bergen), vil ikke utslagene vise seg som tilsvarende direkte gevinster i Bergens kommunebudsjett. Det vi ser er at små forbedringer i skadeomfang gir betydelige økonomiske og menneskelige gevinster, og en forutsigbar finansiering av Huset vil derfor ikke bare være et sosialpolitisk tiltak, men en rasjonell og lønnsom samfunnsøkonomisk beslutning.

Referanser

- Akerblom, K. B. (2024). *Creating impactful peer worker co-production roles: A qualitative study of peer workers in Norwegian mental health and substance use services* [Doktorgradsavhandling]. Western Norway University of Applied Sciences.
- Åkerblom, K. B., Agdal, R., & Haakseth, Ø. (2020). *Integrering av erfaringskompetanse: Hvordan opplever erfaringskonsulenter med ruserfaring sin arbeidssituasjon?* Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse.
- Blaalid, B. (2021). *Rus & livsendring: En studie av rehabiliteringstiltak, rusavhengighet og livsløpsprosesser* [Ph.d.-avhandling]. Nord universitet.
- Borg, M., Sjøfjell, T. L., Ogundipe, E., & Bjørlykhaug, K. I. (2017). *Brukeres erfaringer med hjelp og støtte fra erfaringsmedarbeidere innen psykisk helse og rus* (Forskningsrapport 2017:2). Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse.
- Bragerhaug, J. (2022). *Relasjoners betydning for recovery av rus: En institusjonell etnografi* [Masteroppgave]. OsloMet – storbyuniversitetet.
- Etat for psykisk helse og rustjenester. (2024). *Utredning om MO-senter i sentrum*. Bergen kommune.
- Hansen, I. R. (2025). *Fra brostein til brobygging – en bærekraftig mulighet i morgendagens rusomsorg?* [Masteroppgave]. NTNU.
- Helsedirektoratet. (2015). *En kvalitativ undersøkelse av levekår hos voksne pårørende til personer med rusmiddelproblemer* (IS-2399). Helsedirektoratet.
- Helsedirektoratet. (2024). *Fremme av erfaringskompetanse i tjenestene innen psykisk helse-, rusmiddel- og voldsfeltet*. Helsedirektoratet.
- Klevan, T., Sjøfjell, T. L., Borg, M., & Karlsson, B. (2018). *Det er litt som et eget språk: Erfaringsmedarbeideres forståelser og bruk av erfaringsbasert kunnskap i samarbeid med brukere i psykisk helse- og rustjenester* (Forskningsrapport 2018:6). Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse.
- McKay, J. R. (2017). Making the hard work of recovery more attractive for those with substance use disorders. *Addiction*, 112(5), 751–757.
- Norges institusjon for menneskerettigheter. (2022). *Rus og menneskerettigheter* (Rapport 2022:007). NIM.
- Norges offentlige utredninger (2018:2). *Fremtidige kompetansebehov I: Kunnskapsgrunnlaget*. Kunnskapsdepartementet.
- Oslo Economics. (2023). *Et bedre liv med flere dager uten rus: Samfunnsregnskap for gatelagene* (Rapport 2023/59). Oslo Economics.
- Riksrevisjonen. (2025). *Helse- og velferdstjenester til personer med samtidige rusmiddellidelser og psykiske lidelser* (Dokument 3:5 (2024–2025)). Riksrevisjonen.
- Søland, L. J. (2023). *Styrket gjennom behandling? Muligheter til empowerment for mennesker med rusavhengighet i døgnbasert rusbehandling* [Bacheloroppgave]. NTNU.
- Schjøtt-Pedersen, K. E. (2025, 6. februar). *Presentasjon for media: Helse- og velferdstjenester til personer med samtidig ruslidelser og psykiske lidelser*. Riksrevisjonen.
- Waal, H., & Clausen, T. (2022). *Stigmatisering som problem i rusdebatten* (SERAF notat nr. 1/2022). Universitetet i Oslo, Senter for rus- og avhengighetsforskning.
- Wangenstein, T., & Hystad, J. (2021). A comprehensive approach to understanding substance use disorder and recovery: Former patients' experiences and reflections on the recovery process four years after discharge from SUD treatment. *Journal of Psychosocial Rehabilitation and Mental Health*, 9(1), 45–54.